

BABICE REVOLUCIJE: REVOLUCIONARNI MILI POGLEDI

GORAN VOJNOVIĆ

Družinska zgodba slehernega posameznika na Balkanu neizbežno izriše tudi politično zgodovino nemirnega območja, na katerem živimo, pri čemer se skoraj nobena balkanska družina ni uspela izogniti tragičnim in krvavim epizodam treh vojn, ki so zaznamovale preteklo stoletje. Prepletanje najbolj intimnih človekovih doživetij z globalnimi grozotami je seveda nemudoma našlo pot v umetnost, še najboljši primer tega pa je morda prav pokojni velikan slovenske literature, Lojze Kovačič, ki je v *Prišlekih* s popisovanjem zgodbe lastne družine izpisal enega najiskrenejših in najprepričljivejših dokumentov o drugi svetovni vojni na naših tleh. Na narodnostno močno premešanem področju Balkana se pogled nazaj namreč hitro razceplja na v vojni različne sprte strani, na naše in na njihove, ki jih pravzaprav vsebuje že vsaka malo številčnejša družina.

Mlada režiserka Petra Seliškar v svojem prvem celovečernem delu, dokumentarnem filmu *Babice revolucije*, ustvari družinsko deblo svojega še nerojenega otroka, ki se bo kmalu rodil materi Slovenki in očetu (tudi snemalcu in koscenaristu filma *Brandu Ferru*), ki je po materi Makedonec, po očetu pa Kubanec. Film opisuje zgodbe otrokovega slovenskega pradedka ter makedonske in kubanske prababice, v njihovih življenjskih zgodbah pa se vrstijo revolucije od Slovenije prek Makedonije pa vse do Kube. Te se v filmu zrcalijo skozi oči revolucionarjev in njihovih žrtev, pa tudi skozi oči bolj ali manj vpletenih opazovalcev. A skozi tri različne otožne človeške zgodbe so revolucije in njihove nekoč opevane ikone, od Tita in Stalina do Fidela Castra, potisnjene v ozadje oziroma so postavljene na zdravo oddaljenost in v filmu Petre Seliškar odigrajo svoje vloge le še kot zbledle podobe davno minule

zgodovine. Brez vsakršnega obsojanja, jeze ali želje po maščevanju poslušamo pričevanje o dvanajstih letih zapora po koncu druge svetovne vojne, o nemirnih in pogubnih časih leta 1948, o Kubancu Carlosu Ferru, ki je kot mladenič odšel od doma in se ni vrnil več kot 40 let. Od revolucije in revolucionarjev ostane tako le še idealizirana podoba nesmrtnega Cheja na rdeči majici enega od Juan Carlosovih sinov, ki jo sveže oprano na vrv za perilo obeša njegova kubanska babica.

Če Petra Seliškar kaj polaga na dušo svojemu še nerojenemu otroku in gledalcem svojega filma, je to vsekakor sprejemanje preteklosti in njenih grehov. Tem smo včasih prisiljeni izkazati hvaležnost, saj je zgodovina v svojih najbolj krvavih trenutkih spotoma ustvarila tudi številne lepe življenjske zgodbe. Večna prepletenost lepega in žalostnega, srečnega in tragičnega, je pač neusmiljena resnica našega obstoja in zato se nostalgični občutki pri ljudeh pojavijo tudi takrat, ko govorijo o najtežjih trenutkih lastnega življenja. Le kako drugače razložiti nasmešek, ki se nenadoma pojavi na obrazu človeka, pripovedovalca dogodkov v Kočevskem gozdu? Nasmešek, ki pomeni njegovo veliko zmago nad nesrečo, ki se mu je pripetila. Nasmešek, ki ga razkrije kot človeka, sposobnega odpuščanja in velikih besed: »Zagotovo so se tudi oni sami kesali zaradi stvari, ki so jih počeli. Vem, da se je eden od njih ustrelil v Notranjih Goricah.« Z današnje perspektive, ko z vseh strani dežujejo obtožbe in grozeči pozivi, pa prav ti mili pogledi junakov filma nosijo v sebi nekaj revolucionarnega.

Da bi presegla formo televizijskega dokumentarnega feljtona, se režiserka morda celo pretirano trudi iskati izvirne vizualne rešitve, zvočno podobo pa sestavlja iz številnih pomenljivih pesmi, znanih melodij in različnih komentarjev, med katerimi zaslišimo tudi

glas nepogrešljivega Noama Chomskega. Vse to sicer vsebuje določeno atraktivnost in ima pri gledalcu tudi svoj učinek, a hkrati pri njem vsaj delno ruši občutek skladne celote.

Petri Seliškar uspe težka naloga ohranjanja gledalčeve pozornosti skozi uro in pol trajajočo pripoved, ne da bi umetno ali prisiljeno ustvarjala napetost v svojih treh zgodbah. Namesto tega v filmu prevlada nežen duh ljubečega odnosa do bližnjih. Režiserka brez zadržkov sprejema usode svojih junakov in vsa njihova pretekla dejanja, ne da bi pri tem skušala kakorkoli soditi o njih. Njena kamera je tu, da prisluhne. *Babice revolucije* so zato film, ki je kljub svojemu odkritemu uporniškemu in revolucionarnemu zanosu, ki ga podari tudi režiserkin glas v offu, najmočnejši kot preprosta zgodba o otrocih in starih, o vnukih in starih starših. Kot zgodba o medsebojnem spoznavanju in razumevanju. Vsakemu še nerojenemu otroku so seveda sorodniki že vnaprej dodeljeni in vse, kar lahko naredi, je, da jih spozna, razume in sprejme. Le iz tega se lahko razvije ljubezen.

Petra Seliškar, ki je filmsko režijo in produkcijo študirala v tujini, najprej v Amsterdamu nato pa v Sheffieldu, je v preteklih letih posnela nekaj kratkih filmov. Eden od njih, igrani film *Iz prahu sončnih žarkov*, je bil predstavljen na filmskem festivalu v Rotterdamu, v njem pa je v toplem mediteranskem okolju ločila podobe prebujajoče se ljubezni, povezane v malce preohlapno celoto. A režiserka se je odlično našla na področju osebnega dokumentarnega izpovedovanja, na katerem je vredno vztrajati. Nenazadnje temu pritrjuje tudi uvrstitev v tekmovalni program prestižnega amsterdamskega festivala in nedavna nagrada na vse bolj relevantnem ZagrebDoxu.